

Rapport

Rapport naar aanleiding van een klacht over de politie-eenheid Midden-Nederland.

Publicatiedatum: 12 december 2014

Rapportnummer: 2014/197

FEITEN

Verzoeker woont in een groot vrijstaand monumentaal pand dat op een landgoed is gelegen. Op dat landgoed bevindt zich eveneens een koetshuis en een grote schuur.

Op 31 januari 2011 zaten verzoeker, zijn echtgenote en hun destijds 18-jarige zoon 's avonds te eten, toen om 19.00 uur de voordeur van de woning werd geramd en er acht politieambtenaren van een GBO (Groep Bijzonder Optreden) naar binnen stormden. Verzoeker vluchtte door de keukendeur naar buiten en wist zich ergens in de struiken te verstoppen. Op enig moment werd hij gevonden en aangehouden wegens de verdenking van het medeplegen van afpersing van de heer X.

De medeverdachten in die zaak zijn de heren Y en Z.

Verzoekers advocaat heeft een klacht ingediend bij de politie en heeft verzocht de schade te vergoeden, die aan de monumentale voordeur was toegebracht.

De chef divisie opsporing liet verzoekers advocaat weten dat de aanhouding in eerste instantie zou plaatsvinden door een AT. Omdat verzoeker niet aanwezig was op het moment dat het AT (ten tijde van de overdracht van het geld) tot aanhouding overging, is door de onderzoeksleider een ander aanhoudingsscenario uitgewerkt. Hierbij is gebruik gemaakt van een GBO. Deze groep bestaat uit politiemensen die met elkaar zijn getraind om aanhoudingen te verrichten, waarbij de standaard geweldsmiddelen worden ingezet. Deze groep wordt zelfstandig door de politie ingezet, en is niet onderhevig aan een inzetprocedure zoals die voor het AT geldt. De politie had rechtmatig gehandeld, aldus de chef divisie opsporing.

Voorts werd het verzoek om schadevergoeding namens de korpsbeheerder afgewezen.

Verzoeker was het hiermee niet eens en wendde zich tot de Nationale ombudsman. De ombudsman stelde een onderzoek in. Dit onderzoek werd echter opgeschort omdat de strafvervolgung tegen verzoeker nog liep. Nadat de officier van justitie de zaak tegen verzoeker heeft geseponeerd wegens het gebrek aan wettig bewijs, heeft de Nationale ombudsman het onderzoek hervat.

KLACHT

Verzoeker klaagt erover dat de politie-eenheid Midden-Nederland (het toenmalige regionale politiekorps Gooi- en Vechtstreek) een GBO (Groep Bijzonder Optreden) heeft ingezet voor zijn

aanhouding op 31 januari 2011.

Verder klaagt verzoeker over het moment van aanhouding; wanneer hij op weg naar huis was aangehouden nadat hij die dag boodschappen had gedaan, hadden zijn echtgenote en zoon geen getuige hoeven zijn van de aanhouding.

Voorts klaagt verzoeker erover dat de GBO geen afweging heeft gemaakt hoe het pand met zo min mogelijk schade kon worden binnengetroten, door met veel geweld de monumentale voordeur te forceren in plaats van de deur aan de zijkant van de woning.

Ten slotte klaagt verzoeker erover dat de politie het verzoek om materiële schadevergoeding heeft afgewezen.

VISIE POLITIECHEF

Inzet GBO

De politiechef heeft gesteld dat verzoeker werd verdacht van afpersing/afdreiging, hetgeen een ernstig strafbaar feit is. Verzoeker had in dit verband met twee personen te maken die bekend stonden als vuurwapengevaarlijk. Hoewel verzoeker geen antecedenten had op het terrein van de Wet Wapens en Munitie (WWM), viel niet uit te sluiten dat hij zich in verband met de betrokkenheid bij de afpersing/afdreiging had voorzien van een vuurwapen. Aanvankelijk was er toestemming om verzoeker en de beide vuurwapengevaarlijke mannen aan te laten houden door een AT. Verzoeker was echter niet in hun gezelschap toen het AT tot aanhouding overging. Omdat de aanhouding van verzoeker nog altijd hoge prioriteit had, diende hij alsnog die dag te worden aangehouden. Aangezien verzoeker geen WWM-antecedenten had, is van een aanhouding door het AT afgezien. Aanhouding door de basispolitiezorg werd echter te licht gevonden. Om die reden heeft de districtschef besloten een GBO in te zetten. De politiechef heeft gesteld dat binnen de politie een afdoende afweging is gemaakt over het inzetten van een GBO en acht de klacht ongegrond.

Moment van aanhouding

Nadat de beslissing tot inzet van een GBO was genomen, lag het in de bedoeling om verzoeker aan te houden voordat hij zijn woning zou hebben bereikt. Het observatieteam (OT) had gezien dat verzoeker boodschappen deed in het centrum. Vanwege de drukte op de weg lukte het de politie niet om verzoeker middels een zogenaamde autoprocedure aan te houden. Toen de politie hem dicht genaderd was, had verzoeker zijn woning al bereikt. Omdat het OM de drie verdachten tegelijkertijd wilde aanhouden, was het geen optie om langer te wachten met de aanhouding van verzoeker. Het was evenmin een optie om verzoeker op het bureau uit te nodigen voor verhoor, aangezien hij op de vlucht kon slaan voor de politie. De politiechef acht de klacht ongegrond.

Forceren van de deur

De politiechef heeft gesteld dat de politie bij het binnentreden van een woning altijd zal proberen om de schade aan een pand zo beperkt mogelijk te houden. In verband met de aanwezigheid van camera's op het terrein van de woning is bewust gekozen voor de voordeur. Daarnaast is het ritsen van glas bij het GBO-team altijd een tweede keuze, om onnodig veel schade aan de woning te beperken en letsel door glassplinters bij de teamleden te voorkomen. Er is wel degelijk een afweging gemaakt, aldus de politiechef.

De politiechef acht de klacht ongegrond.

Schadevergoeding

Nadat de politiechef de sepotbrief heeft ontvangen, heeft hij de schadecoördinator het verzoek om schadevergoeding opnieuw laten bekijken. Op 30 oktober 2014 is de beslissing genomen om de schade aan de voordeur alsnog te vergoeden nu de officier van justitie de zaak tegen verzoeker heeft geseponeerd.

VERKLARING SECTIECOMMANDANT EN GROEPSCOMMANDANT

De sectiecommandant en groepscommandant hebben beiden verklaard dat het GBO wordt ingezet als de aanhouding de basispolitiezorg overstijgt, maar niet voldoet aan de inzetcriteria van een AT. Het verschil met een AT is de uitrusting (het AT beschikt over een groter wapenarsenaal) en de wijze van optreden.

Inzet GBO

De officier van justitie had bepaald dat er geen AT mocht worden ingezet voor de aanhouding van verzoeker. Vanuit het onderzoeksteam kwam toen de vraag of een GBO kon worden ingezet. De sectiecommandant heeft getoetst of er voldaan was aan één van de inzetcriteria. Vanwege het feit dat de twee andere verdachten al waren aangehouden, moest ook verzoeker snel worden aangehouden. De districtschef heeft toestemming gegeven om een GBO in te zetten.

Moment van aanhouding

De sectie- en groepscommandant hebben verklaard dat de GBO de opdracht kreeg om verzoeker voor thuiskomst in zijn auto aan te houden. Het OT had verzoeker in observatie en piepte op enig moment de GBO op. Toen de GBO arriveerde, was verzoeker net thuis gekomen. Na overleg met het onderzoeksteam is besloten dat verzoeker direct in zijn woning moest worden aangehouden.

Forceren van de deur

Ter plaatse is de woningprocedure besproken. Vanaf de weg was te zien dat rond het pand camera's hingen. Om te voorkomen dat zij door verzoeker of zijn gezinsleden gezien zouden worden, is de GBO via de voordeur naar binnen gegaan, aldus de sectie- en groepscommandant. Het had enige moeite (zo'n acht keer rammen) gekost om de deur open te krijgen.

VERKLARING LEIDER OPSPORINGSONDERZOEK

De leider van het opsporingsonderzoek heeft een verklaring afgelegd die overeenkomt met hetgeen de politiechef heeft gesteld en/of de sectie- en groepscommandant hebben verklaard. Voorts heeft hij verklaard dat voor de beslissing om een GBO in te zetten, de feiten en omstandigheden waaronder het strafbare feit is gepleegd een rol spelen naast de persoon van de verdachte. Van belang was dat verzoeker na de overdracht van het geld zo spoedig mogelijk werd aangehouden om te voorkomen dat een aantal mensen met elkaar in contact kon komen, aldus de leider van het opsporingsonderzoek.

AANGIFTE AFPERSING/AFDREIGING

In het uitvoerige proces-verbaal van aangifte van X staat beschreven op welke wijze X zou zijn afgeperst/afgedreigd door verzoeker en Y. In dit proces-verbaal staat onder meer dat X heeft

verklaard dat hij er 100% van overtuigd was dat er bedreigd werd met liquidatie wanneer hij de geldsom van 20 miljoen euro niet zou betalen.

VISIE VERZOEKER

Verzoeker heeft laten weten dat de inval voor het gezin zeer traumatisch is geweest. Met name zijn echtgenote voelt zich nog altijd niet veilig in haar eigen huis. Zij is bang om alleen thuis te zijn en lijdt sinds het politieoptreden aan slaapstoornissen.

Verzoeker heeft gesteld dat hij en zijn gezin ervan overtuigd waren dat zij slachtoffer waren van een overval. Het machtsvertoon waarmee deze aanhouding gepaard is gegaan, was volstrekt onnodig en traumatiserend voor verzoeker en zijn gezin.

Daarnaast heeft het optreden een grote sociale en zakelijke impact gehad op verzoeker en zijn gezin. De aanhouding heeft tot vele vragen en negatieve reacties van hun omgeving en tot schaamte en vernedering geleid. Ook zakelijk gezien heeft de aanhouding een groot negatief effect gehad. Dit alles had voorkomen kunnen worden door een andere wijze van aanhouding, aldus verzoeker.

Inzet GBO

Verzoekers advocaat heeft gesteld dat nu de officier van justitie heeft besloten dat verzoeker niet door een AT mocht worden aangehouden, het zeer wenselijk was geweest dat de inzet van de GBO werd voorgelegd aan de officier van justitie, ook al was er geen toestemming van het OM nodig. De politie heeft echter eigenhandig besloten tot inzet van de GBO. Volgens verzoeker is de impact van een GBO volstrekt gelijk aan de impact van een optreden door een AT. Er dient een zorgvuldige belangenafweging te worden gemaakt, aldus verzoeker.

Volgens verzoeker en zijn advocaat is er niet voldaan aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Er was geen enkele reden om aan te nemen dat verzoeker, een man van 65 zonder enige relevante justitiële documentatie, vuurwapengevaarlijk zou zijn. Het besluit tot inzet van de GBO is uitsluitend geënt op de aard van de verdenking en het feit dat medeverdachten kennelijk bekend stonden als vuurwapengevaarlijk. De medeverdachten waren reeds aangehouden en bovendien was bij het feit waarvan verzoeker verdacht werd, geen sprake van vuurwapengebruik of dreiging daarmee.

Moment van aanhouding

Verzoeker begrijpt niet waarom de politie hem niet heeft ontboden op het politiebureau dan wel waarom hij niet buiten is aangehouden. Hij werd die dag immers vanaf 16.20 uur stelselmatig geobserveerd. Het observatieteam (OT) heeft hem met zijn chauffeur in een auto zien stappen om boodschappen te doen en heeft hem rond 18.00 uur zien thuiskomen.

Daarnaast was er nog een geheel andere optie die makkelijk uit te voeren was: het omsingelen van het huis en het aanbellen aan de voordeur, dan wel het kloppen op de zijdeur, van waaruit direct zicht op de verdachte en zijn gezin gehouden kon worden.

Forceren deur

De politie heeft geen afweging gemaakt hoe het pand met zo min mogelijk schade kon worden binnengetroten. Als de politie zich enigszins had voorbereid, had zij de gezinsleden voor een zijraam aan tafel kunnen zien zitten en kunnen constateren dat zich in dat gedeelte van het pand

ook een deur bevond, die minder massief en minder monumentaal is dan de voordeur.

Schadevergoeding

De politie heeft schade aangericht aan de monumentale voordeur en die schade is van zodanige aard dat de deur in zijn geheel vervangen moet worden. Verzoekers advocaat heeft aangegeven dat de factuur van de deur inmiddels is ingediend bij de schadecoördinator van de politie en dat zij in afwachting van het antwoord zijn.

BEOORDELING

Ten aanzien van de inzet GBO

1. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat de overheid een middel kiest om haar doel te bereiken dat niet onnodig ingrijpt in het leven van de burger en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Dat betekent dat wanneer de politie tot aanhouding van een verdachte overgaat, zij voor een wijze van aanhouding kiest die voor de burger het minst bezwarend is en die in verhouding staat tot het risico dat zowel de verdachte als de politieambtenaren en eventuele omstanders bij die aanhouding lopen.
2. Vast is komen te staan dat verzoeker werd verdacht van afpersing/afdreiging, welk feit hij met Y en Z zou hebben gepleegd. Zij zouden samen X hebben afgeperst/afgedreigd voor een bedrag van 20 miljoen euro. Y en Z stonden bekend als vuurwapengevaarlijk en er werd een AT ingezet om de verdachten tijdens de overdracht van het geld aan te houden. Omdat verzoeker niet bij de overdracht aanwezig was, is hij enkele uren later aangehouden door een GBO. De hoofdofficier van justitie had geen toestemming gegeven om voor verzoekers aanhouding eveneens een AT in te zetten.
3. Een GBO wordt ingezet voor geplande aanhoudingen die een meer dan normaal risico met zich meebrengen, maar die niet AT-waardig zijn. Een GBO beschikt over dezelfde middelen als de basispolitiezorg, maar maakt gebruik van bijzondere tactieken. De groep is getraind in het uitvoeren van aanhoudingen in teamverband.
4. De Nationale ombudsman is het met verzoekers advocaat eens dat de impact van een aanhouding door een GBO aanzienlijk is en dat de inzet een weloverwogen beslissing moet zijn, waarbij belangen tegen elkaar moeten worden afgewogen.

Verzoeker had zelf geen antecedenten en stond evenmin als vuurwapengevaarlijk bekend. De Nationale ombudsman kan zich desondanks voorstellen dat de politie de aanhouding heeft ingeschat als een aanhouding die een meer dan normaal risico met zich meebrengt. De medeverdachten in deze zaak waren immers wel vuurwapengevaarlijk en het betrof de verdenking van een zeer ernstig strafbaar feit. Bovendien blijkt uit de aangifte dat X zou zijn bedreigd met liquidatie. Hoewel hiervan niet is gebleken bestond er naar het oordeel van de Nationale ombudsman een gereede kans dat ook verzoeker over een vuurwapen zou beschikken. Gelet op het feit dat het om verdenking van een zeer ernstig feit in het kader van georganiseerde criminaliteit ging, paste ook een professionele benadering van de aanhouding. In deze omstandigheden acht de ombudsman het niet onjuist dat de politie een GBO heeft ingezet.

Uit de interne richtlijnen van het toenmalige politiekorps Gooi-en Vechtstreek blijkt echter dat strikt

genomen niet aan de criteria voor inzet van een GBO is voldaan. Zo staat verzoeker niet bekend als verzet- of geweldpleger dan wel als vuurwapengevaarlijk, kan niet worden gezegd dat redelijkerwijs kon worden aangenomen dat hij in het bezit was van een vuurwapen of dat er sprake was van een situatie waarbij bedreiging van buitenaf een reële optie was. De ombudsman is echter van oordeel dat - hoewel strikt genomen niet aan de inzetcriteria is voldaan - door de inzet van de GBO het evenredigheidsvereiste niet is geschonden. Dat de inzetcriteria niet voorzien in inzet van een GBO in een situatie als deze, zou voor de korpschef van de nationale politie reden kunnen zijn om deze criteria nader te bezien.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Ten aanzien van het moment van de aanhouding

1. Ook deze klacht wordt getoetst aan het evenredigheidsvereiste.

2. Nadat was gebleken dat verzoeker niet bij de overdracht van het geld aanwezig was, is de beslissing genomen dat hij zo snel mogelijk moest worden aangehouden. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat het onderzoeksbelang dit vereiste om te voorkomen dat de verdachten (via anderen) informatie met elkaar zouden uitwisselen. Gelet op het spoedeisend belang dat de politie bij verzoekers aanhouding had en het feit dat de aanhouding op weg naar verzoekers woning niet mogelijk was gebleken, kon de politie in alle redelijkheid tot de beslissing komen om in verzoekers woning tot aanhouding over te gaan. Dat zijn partner en zoon hier getuige van moesten zijn valt zeer te betreuren, maar maakt de situatie niet zodanig dat de politie tot een ander aanhoudingsscenario moest overgaan.

De Nationale ombudsman oordeelt dat het evenmin een reële optie was om verzoeker op het politiebureau te ontbieden. Het strafbare feit waarvan verzoeker verdacht werd, was zo ernstig dat dit het niet toeliet om het risico te lopen dat verzoeker niet op het bureau zou verschijnen.

De politie heeft in overeenstemming met het evenredigheidsvereiste gehandeld.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Ten aanzien van de wijze van binnentreden

1. Deze klacht wordt eveneens aan het evenredigheidsvereiste getoetst.

2. Medewerkers van de Nationale ombudsman hebben de situatie ter plaatse waargenomen. Op die waarnemingen is het oordeel van de ombudsman mede gebaseerd. De optie om bij de woning aan te bellen en het huis te omsingelen, acht de Nationale ombudsman geen reële optie. Het huis en het landgoed, met daarop nog een koetshuis en een grote schuur, waren naar het oordeel van de ombudsman te groot om op dat moment tot omsingeling over te gaan. Bovendien zit de kracht van een dergelijke aanhouding juist in het verrassingseffect. Wanneer de politie zou aanbellen, zou verzoeker snel genoeg door hebben gehad dat er politie aan de deur stond (zeker gezien het feit dat er camera's rondom de woning hingen) waardoor de pakkans zou afnemen. Wanneer de politie door de keukendeur naar binnen zou zijn gegaan, was dit wat de schade betreft, minder bezwarend geweest voor verzoeker en zijn partner. De Nationale ombudsman is van oordeel dat het binnentreden via de keukendeur een betere optie was geweest dan het

forceren van de monumentale voordeur. Niet alleen uit een oogpunt van evenredigheid maar ook uit een oogpunt van effectiviteit. Immers - achteraf bezien - had op die manier ook kunnen worden voorkomen dat verzoeker in staat was het pand uit te vluchten. De politie moest echter onder hoge tijdsdruk een keuze maken. Om het pand hingen meerdere camera's, zodat het voorstelbaar is dat de politie de eerst beschikbare mogelijkheid heeft aangegrepen om naar binnen te gaan om zo de kans te verkleinen dat zij door verzoeker en/of zijn gezinsleden zouden worden gezien. Hoewel deze werkwijze niet de voor verzoeker en zijn partner minst bezwarende was, is de ombudsman van oordeel dat de politie door te kiezen voor het forceren van de monumentale voordeur het evenredigheidsvereiste niet heeft geschonden.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Ten aanzien van het verzoek om schadevergoeding

Het redelijkheidsvereiste houdt in dat overheidsinstanties de verschillende belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is. Dit brengt met zich mee dat de overheid bij haar handelen de relevante feiten verzamelt en kijkt naar alle omstandigheden. De verzamelde gegevens worden betrokken bij de belangen die op een zorgvuldige wijze tegen elkaar worden afgewogen.

Nadat de officier van justitie heeft besloten om de zaak tegen verzoeker te seponeren, heeft de politie het verzoek om schadevergoeding opnieuw in behandeling genomen. De uitkomst daarvan is dat alsnog zal worden overgegaan tot het vergoeden van de schade aan de monumentale voordeur. De ombudsman kan zich voorstellen dat de politie, zolang de vervolging van verzoeker liep, niet bereid was de schade te vergoeden. Nu de politie na de sepotbeslissing van de officier van justitie alsnog tot vergoeding van de schade is overgegaan, is naar het oordeel van de ombudsman het redelijkheidsvereiste niet geschonden.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedragingen van de politie Midden-Nederland (het voormalige politiekorps Gooi-en Vechtstreek), die wordt toegerekend aan de politiechef van de eenheid Midden-Nederland, is niet gegrond

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,
waarnemend ombudsman